

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА УКРАЇНОЗНАВСТВА

**«ТИЛ. МІСТО. НАДІЯ»:
АВТОРСЬКИЙ ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ФОТОПРОЄКТ**

**Бакалаврська кваліфікаційна
робота (проект)**
студентки групи ЖУРз-41
освітньої програми «Журналістика»
спеціальності 061 «Журналістика»
Ратушняк Анастасії Володимирівни

Керівник – Малевич Л.Д., кандидат
філологічних наук, доцент, завідувач
кафедри журналістики та
українознавства
Рецензент – Демедюк Н.В.,
генеральний директор Медіа-центру
«Третя столиця»

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри _____ Л.Д. Малевич

Протокол засідання кафедри №15
від 27.05.2024

Рівне 2024

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
1.1. Теоретична база.....	3
1.2. Обґрунтування проєкту.....	5
1.3. Мета і завдання роботи.....	10
1.4. Специфіка аудиторії.....	11
1.5. Технічні і програмні засоби.....	12
1.6. Сфера застосування.....	16
1.7. Висновки.....	17
II. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	19
III. ДОКУМЕНТАЦІЯ.....	
IV. ПРОЄКТ	

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Теоретична база

Авторський документальний фотопроєкт «Тил. Місто. Надія» є особливо актуальним сьогодні. Актуальність і доцільність звернення до тематики тилового міста зумовлена необхідністю показати зміни у візуальному обліку та житті українських міст, які відбулися з початком повномасштабної російсько-української війни, небайдужість містян, їх посильний внесок у загальну народну справу спротиву ворогу.

У палітрі журналістських засобів саме фотографія має можливість виразно і наочно продемонструвати громадянську зрілість та патріотичну позицію мешканців міст. Індивідуальний підхід і відповідно своє бачення зумовили тип, жанр і формат подання матеріалу. Оскільки друковані мас-медіа подають здебільшого однотематичні репортажні матеріали відповідно до специфіки видань або окремі світлини певної тематики, то фотопроєкт «Тил. Місто. Надія» можна вважати пілотним проєктом, який документує зміни в українських містах і житті їх мешканців під час війни і має можливість оптимально залучити широку аудиторію в інтернет-виданнях.

Засоби масової інформації звертаються до читача не тільки за допомогою друкованого слова, а й мовою зорових образів-фотоілюстрацій. У наш час фотоілюстрації увиразнюють медійний текст, ведуть самотійну розмову через зорові образи [2, с. 109]. Часто правдивий і яскравий фотознімок здатний передати інформації більше, ніж багато сторінок тексту.

Ілюстрації в газетах, журналах та електронних ЗМІ доповнюють та розкривають зміст матеріалів, що дає підстави сприймати їх ще й з нового, виразнішого ракурсу.

Мас-медійна світлина пояснює явище стисліше, а в багатьох випадках зрозуміліше, ніж текст, у якому йдеться про це явище, адже фотографії дають нам готовий візуальний образ, значно розширюючи межі мас-медійних матеріалів.

Фотографії мають важливі якості – документальність і достовірність. Як і кожний журналістський матеріал, фото має бути актуальним. Проте, важливо підкреслити, що актуальність теми і точність її передавання не гарантують правильного сприйняття фотографії, що посилює роль тексту, підписів, коментарів.

Фото – важлива частина мас-медійного контенту в аспекті художньо-технічного оформлення, що зумовлено специфікою фотозображення.

Ще одна вагома особливість фотографії – швидкість сприймання інформації, яку вона передає. Якщо в текстовому контенті об'єкт у свідомості читача розгортається і відтворюється поступово, то візуальну інформацію на фото ми сприймаємо практично миттєво.

Швидкість «прочитання» фотознімка, промовистий документалізм, влучно відтворена й передана наочність зображення – це ті чинники, завдяки яким читач затримує свою увагу на фотоілюстрації, яка, у свою чергу, орієнтує на глибину сприйняття запропонованої теми.

Фотоілюстрації формують також графічний стиль того чи іншого засобу масової інформації. Як елемент дизайну, фотоілюстрація привертає увагу до матеріалу, а її змістове наповнення задовольняє потребу розуміння або оцінки певного факту чи явища (на цю особливість фотографії вказують багато дослідників, зокрема [1; 4; 6]).

На думку науковців, основними вимогами до документальної фотографії є актуальність, правдивість, точність, виразність і зрозумілість [1; 3; 5].

Узагальнюючи, можемо констатувати, що фотографія виконує важливі функції у медійних виданнях – як змістового навантаження, концептуального акценту, так і потужного засобу художньо-технічного й естетичного оформлення, способу привертання уваги читачів та формування їхніх культурних смаків.

1.2. Обґрунтування проєкту

Авторський документальний фотопроєкт «Тил. Місто. Надія» – це 53 фотознімки, зроблені авторкою проєкту в період з вересня 2023 до травня 2024 року в чотирьох українських тилових містах – Львові, Києві, Рівному, Червонограді. Проєкт являє собою серію документальних фотографій, об'єднаних спільною актуальною темою, при цьому кожний фотознімок супроводжується підписом та коментарем, що надає проєктові документальної достовірності та відбиває почуття та емоції людей, які живуть у такий складний час.

Під час роботи над проєктом ми керувалися такими методичними засадами:

1. Авторський документальний фотопроєкт – це форма творчого вияву, що поєднує в собі художньо-творчий підхід до фотографування та намагання передати реальність.

2. Ідея та концепція. Фотожурналіст визначає тему або проблему, яку хоче висвітлити за допомогою фотозображень, яка може бути у вимірі особистому, соціальному або культурному.

3. Дослідницька робота. Фотожурналіст проводить попереднє дослідження з теми свого проєкту, збирає інформацію та фотоматеріал.

4. Техніка та стиль. Фотожурналіст вибирає техніку та стиль, які найкраще виразять відображення ідеї, наприклад, це може бути чорно-біла зйомка, кольорова, використання спеціальних ефектів тощо.

5. Етика та довіра. Фотожурналіст має дотримуватися етичних норм щодо суб'єктів фотографування, забезпечуючи їм конфіденційність та повагу.

У процесі роботи над проєктом особливо важливо було дотримуватися конфіденційності у веденні фотозйомки, адже прізвища, звання, посади, які зазвичай використовують журналісти у матеріалах про цивільних та про звичайне буденне життя, неприпустимо подавати в умовах воєнного стану. Ми зазначали лише загальні відомості та тенденції, які ілюструють реалії сьогодення.

Проект відбиває нові реалії в міських просторах та нові обставини життя в умовах воєнного стану чотирьох тилкових міст – Львова, Києва, Рівного, Червонограда. Війна вплинула на зовнішній вигляд усіх міст (Фото 1; 2), а також на вигляд, спосіб життя і відпочинку їх мешканців.

Фото 1. Рівне. Протитанкові їжаки біля головного корпусу Національного університету водного господарства та природокористування

Наприклад, новими реаліями є допомога та сприяння військовим від людей, які живуть у тилу. Вона полягає, насамперед у зборі коштів на придбання необхідної техніки, засобів пересування, тобто авто та пікапів, нагальних

медикаментів, засобів захисту, закупівлі продуктових запасів. Активність проявляють навіть діти у зворушливих малюнках на підтримку наших бійців на передовій. Полюбляють хлопчики навіть на актраціонах вибирати саме військову техніку – танки, адже батько захищає Україну.

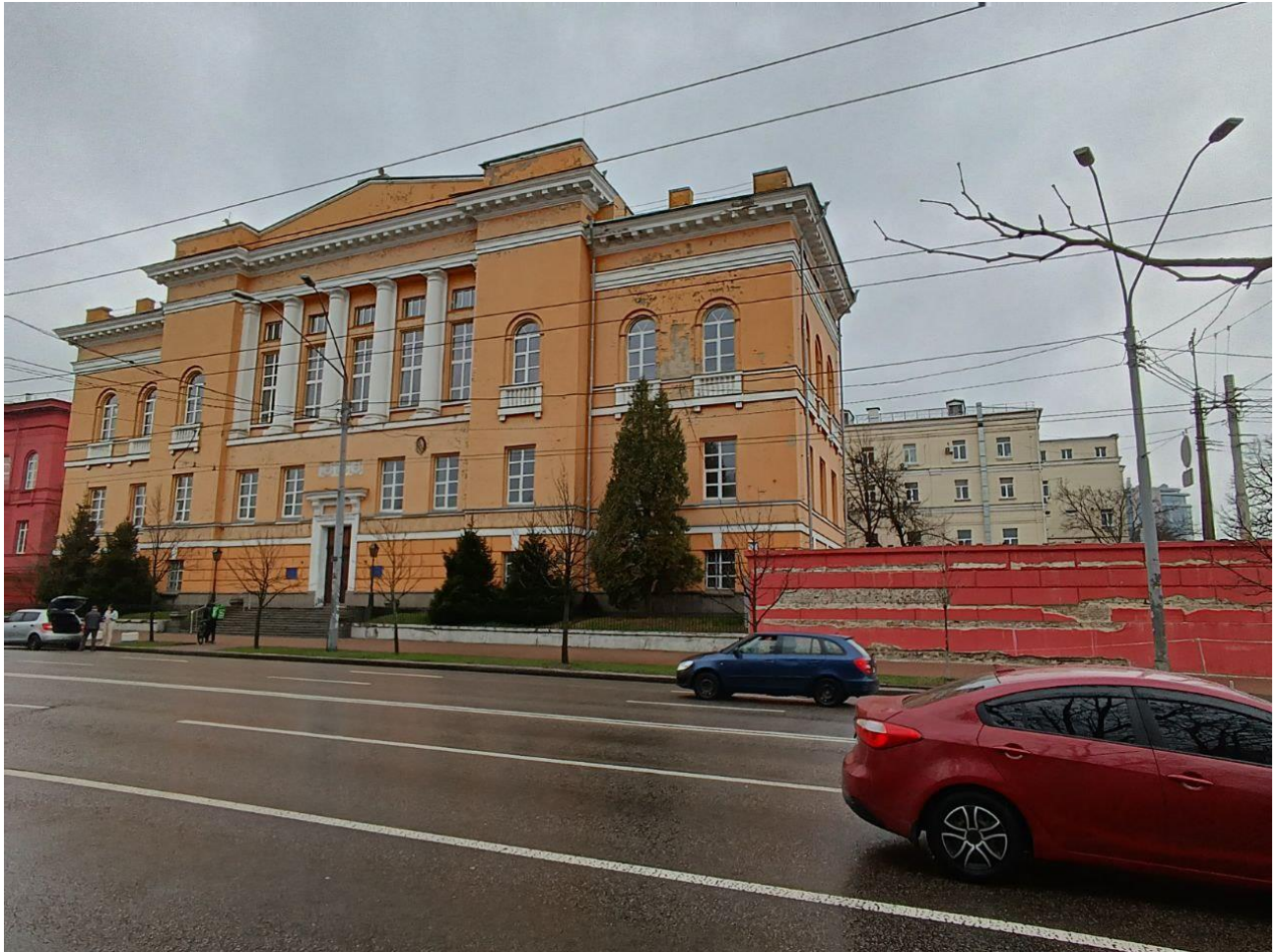

Фото 2. Київ. Стіну довкола Національного університету імені Тараса Шевченка пошкоджено ударною хвилею від російської ракети

Багато містян долучаються до численних зборів та наповнення «кошиків військовим» у торговельних закладах. Разом з тим під час сигналу тривоги сім'ї разом з дітьми, дотримуючись вимог, прямують в укриття.

Особлива щемлива тема – протезування військових (Фото 3). Зокрема, у Львові працюють спеціалізовані клініки, які фахово та високопрофесійно повертають військовим можливість самостійно рухатися. Після реабілітації воїни з надією повертаються до буденного життя на радість рідним та близьким.

Фото 3. Львів. На вулицях міста багато військових, яким у спеціалізованих клініках повертають можливості самостійно рухатися

Величне свято Христового Воскресіння об'єднало родини містян, військових та їх побратимів. На посвяту великодніх кошиків поспішали навіть у тактичній військовій формі (Фото 4), а побратими, котрі прибули у короткотермінові відпустки раніше, одягнули до храму вишиванки. Отримані фотознімки з величних богослужінь стали справжньою знахідкою для нашої творчої лабораторії і вагомим поповненням фотодокументальної історії тилового міста.

Тему проєкту відтворено через цикли фоторепортажів та окремі фотоілюстрації, які разом передають не лише нові реалії, а й настрій людей, подій та ситуацій.

Фото 4. Червоноград. Військовий з великоднім кошиком після освячення у храмі

Місцями для зйомок були різні локації: вулиці міст, паркова зона, де відпочивали цивільні та військові, залізничний вокзал, храми тощо.

Окремі сюжети розміщено в соціальних мережах, зокрема в Інстаграмі на спеціально створеній сторінці [tul.misto.nadiya](https://www.instagram.com/tul.misto.nadiya). Ідея фотопроєкту на патріотичну та соціальну тематику певною мірою нова для цієї соцмережі, оскільки в молодіжному середовищі домінують легковажні теми жартів, відпочинку тощо, а тому численні вподобайки та заохочувальні коментарі продовжувати проєкт дуже цінні.

1.3. Мета і завдання роботи

Мета проєкту. Проєкт має на меті показати у форматі добірки документальних фотосюжетів та фотоілюстрацій реалії життя, настрої, ситуації та події в кількох тилових містах: Львові, Червонограді, Києві, Рівному – в період повномасштабної агресії росії проти України.

Проєкт акцентує увагу на високому рівні свідомості, патріотичних настроях громадськості, розумінні важливих та актуальних завдань в умовах війни. Велике чи невелике місто в контексті усієї України переймається ситуацією, що наразі склалася, і докладає всіх зусиль, аби зробити свій посильний внесок для перемоги.

Завдання проєкту:

- 1.Задokumentувати візуальні зміни в українських містах в умовах воєнного стану.
- 2.Інформувати мовою фотоілюстрацій про небайдужість містян у справі допомоги військовим: у зборі коштів на придбання військової техніки, амуніції захисникам, у наповненні «військового кошика» у торговельних закладах міста, у зборі полімерних матеріалів, необхідних для протезування військових, духовної підтримки наших захисників у храмах, сприяння дітей та юнацтва у піднесенні бойового духу військових.
- 3.Націлити громадськість міста на пошану військових, зокрема тих, котрі отримали поранення під час бойових дій; показати радість зустрічі військових з рідними, близькими та побратимами.
- 4.Створити цілісний документальний фотопроект, який відображає життя тилових міст у будні і в свята.
- 5.Забезпечити промоцію проєкту в соціальних медіа, зокрема в мережі Інстаграм.

Об'єкт роботи. Відповідно до обраної тематики об'єкт роботи – тилове місто з його мешканцями, настроями, подіями та ситуаціями.

Предмет роботи. Предмет роботи – фіксація особливостей життя тилового міста та його мешканців в умовах воєнного стану шляхом створення авторського документального фотопроєкту, відтворення ролі мешканців тилового міста у посиленому внеску для якнайшвидшої перемоги у російсько-українській війні.

Апробація. Авторський документальний фотопроєкт «Тил. Місто. Надія» може бути апробований шляхом розповсюдження у засобах масової інформації на паперових носіях, на телебаченні (як кадри для відеоматеріалів), в інтернет-виданнях та соціальних мережах, а також у форматі фотовиставки.

Розміщення проєкту в соціальних мережах, зокрема на сторінці проєкту в соціальній мережі Інстаграм, засвідчило значний інтерес аудиторії вже з перших днів презентації проєкту.

Зібраний, впорядкований та прокоментований фотоматеріал може бути використано у вигляді фотовиставок у навчальних закладах, громадських та волонтерських організаціях, під час загальноміських заходів.

Початкова апробація проєкту переконує в тому, він має всі можливості для продовження; у подальшому фотовисвітленню можуть підлягати різноманітні аспекти життя міст, що дозволить зацікавити та залучити ширшу аудиторію.

1.4. Специфіка аудиторії

Актуальність та важливість проєкту визначає його потенційно широку аудиторію. Автор фотоувагою проникнув у різні сфери життя міста: міське середовище, у навчальні заклади, заклади культури та відпочинку, церкви міста тощо.

Аудиторія проєкту не обмежена віковими рамками, національними, релігійними, професійними, гендерними та іншими особливостями.

Проєкт розраховано на найширшу аудиторію. У вигляді фотовиставки проєкт може бути репрезентовано в різних місцях:

1. У дитячих садках, навчальних закладах середньої та вищої освіти.
2. На підприємствах, в організаціях, установах.
3. У громадських осередках та молодіжних хабах.

4. У міських середовищах (у закладах культури, на площах тощо) під час різноманітних подій.
5. У церковних громадах.

Особливу частину аудиторії авторського документального фотопроєкту «Тил. Місто. Надія» становлять ініціативні та соціально свідомі громадяни, котрі слугують прикладом патріотичного піднесення у країні; потенційні читачі та користувачі інтернету, які долучаються до різноманітних програм допомоги і сприянню військовим.

1.5. Технічні і програмні засоби

Для створення авторського документального фотопроєкту «Тил. Місто. Надія» як технічний засіб зйомки був використаний смартфон.

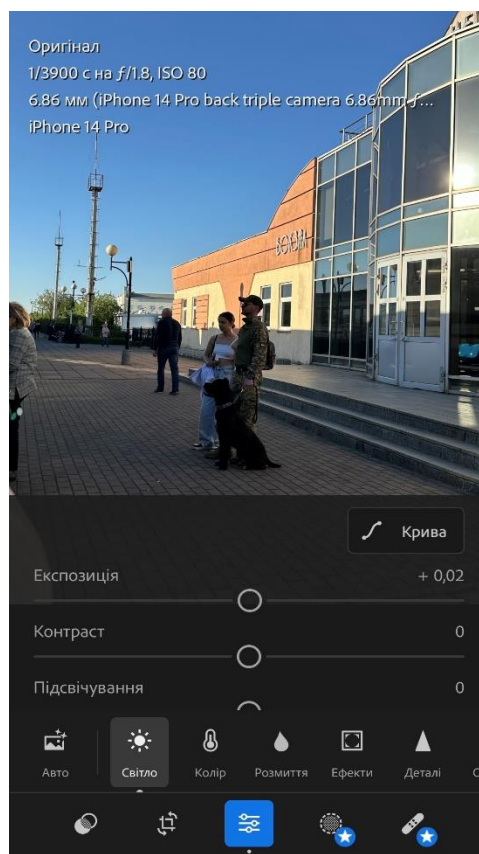

Рис. 1. Первинний кадр зйомки без обробки

Для редагування фотодоробку було використано вмонтований фоторедактор у галереї, а також програму для накладення фільтрів «Lightroom», де застосовувався процес накладення фільтру, збільшення різкості та редагування світлотіней (Рис. 1-4), що забезпечувало бажаний результат (Рис. 5).

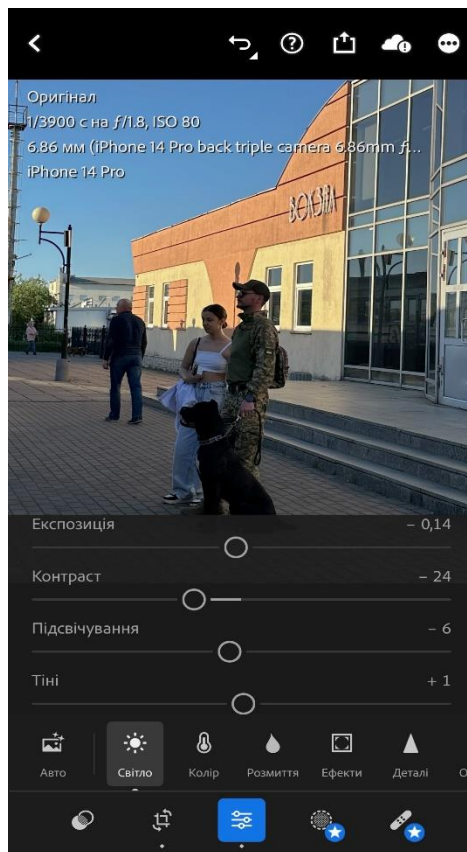

Рис. 2. Той самий кадр після первинної обробки: зменшення експозиції, контрасту та підсвітлення та збільшення тіней

Для реалізації проєкту можна було використовувати професійну фотокамеру, проте на сучасному етапі все більшого поширення набуває відео- та фотозйомка смартфонами.

Головна перевага фотографування на смартфон – це мобільність. Для швидкої зйомки – а саме таке завдання нам слід було реалізувати – смартфони підходять ідеально. У переважній більшості вони дають змогу фотографувати в авторежимі. Причому системи штучного інтелекту, які зараз активно впроваджуються в мобільній фотографії, дають змогу визначати жанр фотозйомки та адаптувати під нього налаштування пристрою. З огляду на це для створення проєкту ми обрали камеру смартфона.

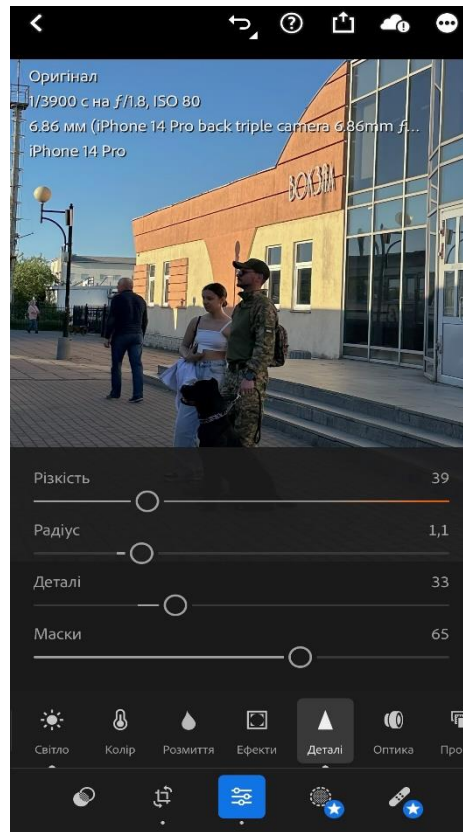

Рис. 3. Подальша обробка кадру: збільшення різкості, радіусу, деталей та масок

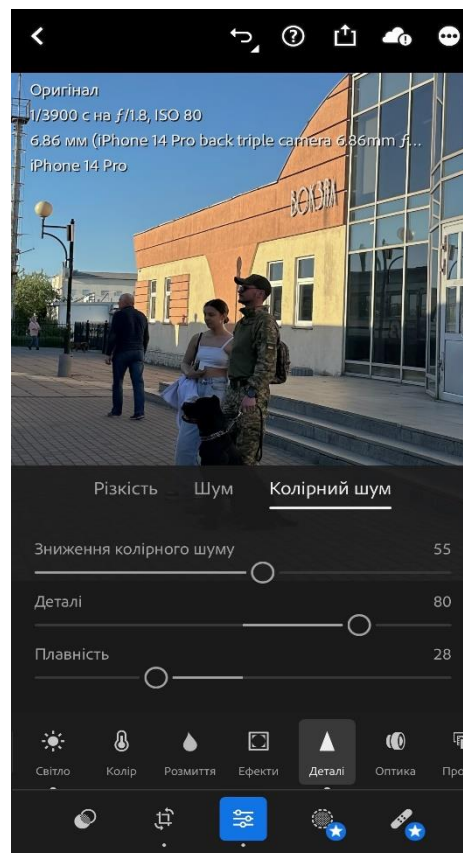

Рис. 4. Подальша обробка полягала в зниженні колірного шуму, в увиразненні деталей та в зменшенні плавності.

Залежно від потреб ми застосовували різні модулі основної камери смартфона. Наприклад, для зйомки віддалених об'єктів практично доцільно було застосовувати еталонний варіант із провідним сенсором із середньою фокусною відстанню, ширококутним модулем для огляду широкого простору й об'єктивом з оптичним збільшенням.

Рис. 5. Оброблений кадр зйомки, підготовлений для проєкту.

1.6. Сфера застосування

Творчий матеріал авторського документального фотопроєкту «Тил. Місто. Надія» може мати широку сферу застосування. Його може бути використано у друкованих мас-медіа як епізодичну ілюстрацію з тієї чи іншої тематики, наприклад, дотримання школярами правил поведінки під час сигналу тривоги; внесок у справу допомоги військовим; сприяння у реабілітації військових; сюжети про життя військових у тилловому місті; духовне піднесення на час величних свят тощо.

Також напрацювання авторського проєкту можуть бути використані у журналах суспільно-політичної, культурно-історичної, духовно-релігійної тематики.

Епізодично влучні фотокадри за потреби можуть бути використані у відеосюжетах і тематичних програмах на телебаченні у ракурсі вищезазначених тем.

Широкі можливості поширення та застосування фотодоробку надає для авторського проєкту інтернет, зокрема Інстаграм як соціальна мережа. Його переваги полягають у мобільності та бажаній оперативності, в охопленні та залученні широкої аудиторії читачів різних вікових категорій.

Використання зібраних фотоматеріалів у тематичних виставках надасть творчого імпульсу для продовження ідеї проєкту в наступних медійних продуктах.

1.7. Висновки

Авторський документальний фотопроєкт «Тил. Місто. Надія» становить добірку фотосюжетів та фотоілюстрацій на одну із найбільш актуальних тем сьогодення і документує міські реалії, повсякденне життя, свята, настрої та емоції людей в чотирьох українських тилових містах: Львові, Києві, Рівному, Червонограді – в період повномасштабної агресії росії проти України.

Проєкт репрезентує авторське, індивідуальне бачення багатоманітного життя тилового міста у різних сферах, показує внесок містян у зміцнення обороноздатності країни, яка воює, а також відбиває їх прагнення, настрої та надію на якнайшвидшу Перемогу.

У представлених світлинах авторка фіксує події, ситуації досить тривалого періоду часу – з вересня 2023 до травня 2024 року. Кожний фотознімок супроводжується підписом та коментарем авторки, що надає проєктові документальній достовірності та відбиває почуття та емоції людей, які живуть у такий складний час.

Проєкт документує візуальні зміни в українських містах в умовах воєнного стану, інформує мовою фотоілюстрацій про небайдужість містян у справі допомоги військовим: у зборі коштів на придбання військової техніки, амуніції захисникам, у наповненні «військового кошика» у торговельних закладах міста, у зборі полімерних матеріалів, необхідних для протезування військових, духовної підтримки наших захисників у храмах, сприяння дітей та юнацтва у піднесенні бойового духу військових тощо.

Фотопроєкт націлює громадськість міста на пошану військових, зокрема тих, котрі отримали поранення під час бойових дій; показує радість зустрічі військових з рідними, близькими та побратимами.

Документальний фотопроєкт розраховано на найширшу аудиторію. Аудиторія проєкту не обмежена віковими рамками, національними, релігійними, професійними, гендерними та іншими особливостями.

Для створення фотопроєкту як технічний засіб зйомки був використаний смартфон через його мобільність, а для редагування фотодоробку – вмонтований

фоторедактор у галереї, а також програму для накладення фільтрів «Lightroom», де застосовувався процес накладення фільтру, збільшення різкості та удоцільнення світлотіней.

Творчий матеріал документального фотопроекту може мати широку сферу застосування: його може бути використано у друкованих мас-медіа як епізодичну ілюстрацію з тієї чи іншої тематики, у журналах на суспільно-політичну, культурно-історичну, духовно-релігійну тематику, окремі фотокадри за потреби можуть бути використані у відеосюжетах і тематичних програмах на телебаченні, зібрані фотоматеріали можуть бути представлені у тематичних виставках.

Широкі можливості поширення та застосування фотопроекту надає інтернет, зокрема соціальні мережі, що підтверджено успішним досвідом апробації проекту на спеціально створеній сторінці в Інстаграм.

Реалізована ідея проекту має потенціал для розвитку в наступних медійних продуктах.

II. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балаклицький М.А. Зображальна журналістика: навчально-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків, 2019.
2. Шевченко В.Е. Оформлення сучасного газетного видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики / за заг. ред. В.В. Різуна. К., 2003.
3. Шевченко В.Е. Роль інтерпретації інформації графічними засобами в періодичних виданнях // Культура народів Причорномор'я. 2004. №49. Т.2. С. 98-100.
4. Шевченко В.Е. Складники мови архітектоніки газетно-журнального видання // Стиль і текст. К., 2000. Вип. 1. С. 188–193.
5. Brecheen-Kirkton K. A Strategy for the Interpretation of Press Photographs // Journal of Communication Inquiry. 1981. № 7. P. 65-74.
6. Wimmer R.D., Dominick, J.R. Content Analysis // Mass media research: An introduction. Belmont, 1994.